

WHITE PAPER SPORT EN CULTUUR IN (LOKALE) SAMENWERKING CREËER JE WAARDE

Datum: mei 2018

Auteur: Marian ter Haar

De wereld van sport en die van kunst en cultuur hebben veel raakvlakken. Sport en cultuur zijn voor veel mensen een waardevolle vrijetijdsbesteding en in toenemende mate worden beide in lokaal beleid benut om hun maatschappelijke waarde. Lokale sport en cultuurverenigingen helpen elkaar geregeld bij de organisatie van evenementen, het werven van vrijwilligers, het delen van accommodaties en trekken samen op om met de gemeente te spreken over hun rol voor de directe omgeving. Het kabinet wil met het sportakkoord de organisatie en financiën van de sport toekomstbestendig maken. In het akkoord is er onder meer aandacht voor inclusie, (open) clubs in wijken en buurten met laagdrempelige toegang voor kinderen. In cultuurparticipatie is diezelfde aandacht nodig. Een groot aantal partners in de cultuursector, waaronder het LKCA, heeft bij het ministerie van OCW daarom gepleit voor een vergelijkbare programmatische overeenkomst.

In dit document:

- schetsen we eerst de overeenkomsten en verschillen tussen sport en cultuur, daarna gaan we in op de rol van het beleid;
- illustreren we de tekst met het doel dat de stuurgroep Sport en Cultuur¹ voor ogen heeft: samenwerken om sport en cultuur als middel voor talentontwikkeling, actieve leefstijl en duurzame lokale samenhang mogelijk te maken.

Een uitdaging voor het Rijk, lokale beleidsmakers en sport en cultuur aanbieders.

Verschillen en overeenkomsten tussen sport en cultuur

De wereld van sport en die van kunst en cultuur hebben veel raakvlakken. Sport en cultuur zijn voor veel mensen een waardevolle vrijetijdsbesteding. De betrokkenheid bij sport is meer aan leeftijd en die bij cultuur meer met opleiding verbonden. Voor cultuurverenigingen is het moeilijk jeugd te werven, bij sport is het lastig die na 12 jaar te behouden. Op hoofdlijnen telt sport meer beoefenaars dan cultuur (76% versus 61% procent van de personen van 12 jaar en ouder doet dat minstens één keer per jaar). Daar staat tegenover dat cultuur meer bezoekers trekt dan sport (92% versus 51% brengt minstens één keer per jaar een bezoek). Via de media is het bereik van beide groot. De werelden van sport en cultuur zijn verweven. Er is een overlap in de betrokkenheid bij sport en bij cultuur. Zowel bij bezoek als bij beoefening combineert de helft van de bevolking sport en cultuur. Een kleine groep (8%) is zowel sportief als cultureel bovengemiddeld actief (SCP, 2016). Het SCP rapport stelt dat de sport zich van cultuur onderscheidt door het aandeel actieve vrijwilligers (20%) die veel inzet

¹ Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF), Kenniscentrum Sport, Fonds Cultuur Participatie, Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, Jeugdfonds Sport en Cultuur, Vereniging Sport en Gemeenten, Verenigde Nederlandse Gemeenten.

plegen voor de sport. In de cultuur zijn meer professionals actief. Het hele rapport:
https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/Sport_en_cultuur

Sport en cultuur worden gedragen door vrijwilligers die verenigingen en instellingen draaiende houden en evenementen mogelijk maken. Bij beide aanbieders gaat het om een breed scala aan uiteenlopende activiteiten.

Een uur in een cultuurinstelling staat gelijk aan een uur sport. De keuzes die mensen maken in het besteden van hun tijd zijn daarmee een goede afspiegeling van wat zij belangrijk vinden. Uit De Sociale Staat van Nederland (2017):

Label 9.1

In zowel 1990 als 2016 iets meer dan 47 uur vrije tijd per week

De hoeveelheid vrije tijd (totaal en opgesplitst), personen van 12 jaar en ouder, 1990-2016^a (in uren per week, vrije tijd als hoofdactiviteit)

	1990	2000	2005	2006	2011	2016
totaal	47,2	44,8	44,7	46,9	47,8	47,1
media- en ICT-gebruik ^b	18,8	18,7	18,9	19,6	20,9	18,9 ^d
sociale contacten ^c	9,8	8,5	7,5	8,6	7,2	8,3 ^d
sport	1,2	1,2	1,6	1,4	1,7	1,7
cultuur	0,4	0,4	0,4	0,3	0,5	0,5
uitstapjes	1,5	1,4	2,0	1,7	1,8	1,8
uitrusten, luieren	1,2	1,3	1,3	2,5	1,7	2,0 ^d

a Tussen 2005 en 2006 vond een breuk in de meetmethode plaats, waardoor de cijfers niet zonder meer te vergelijken zijn.

b Exclusief onlinecommunicatie.

c Inclusief onlinecommunicatie.

d Verschilt significant van de tijdsbesteding in 2011.

Bron: SCP (TBO'90-'06); SCP/CBS (TBO'16)

De laatste inzichten in de [cultuurdeelname](#) en de [sportdeelname](#) in Nederland

De vrijetijdsbesteding krijgt niet alleen van onderzoekers aandacht; beleidsmakers schetsen met het beleid op het terrein van media, sport en cultuur de contouren van het speelveld van de burger. Bij de term 'participatie' gaat het in het sportbeleid primair over deelnemen en mee-vormgeven en organiseren, terwijl bij die term in het cultuurbeleid meestal bezoek bedoeld wordt. Dit weerspiegelt het onderzoek en de publicaties. De informele en commerciële verbanden in de sport zijn beide populair evenals de vereniging. Sport heeft een groter en vooral hechtere organisatiestructuur dan cultuur: in NOC*NSF zijn top- en breedtesport verenigd. In de cultuursector is een dergelijk overkoepelend verband er niet. In beleid is een rol weggelegd voor de verschillende overheden.

Rijksbeleid

Op rijksniveau ressorteren sport en cultuur onder verschillende ministeries, wat de samenwerking niet bevordert

In de Kamerbrief 'Sport, bewegen en een gezonde leefstijl in en rond het onderwijs' van 2012 lieten de toenmalige ministers van OCW en VWS een duidelijke boodschap horen.

"Sport, bewegen en creatieve ontwikkeling zijn aspecten van een gezonde en actieve leefstijl, van groot belang voor leren, presteren en welbevinden, op korte en langere termijn."

Sport en cultuur dragen bij aan sociale en educatieve doelen, persoonlijke ontwikkeling, weerbaarheid, samenleven en respect, participatie en daarmee dragen sport en cultuur bij aan het verbeteren van de leefbaarheid in buurten en dorpen. In beide domeinen hebben verenigingen een groot aandeel in de binding van mensen aan hun organisatie en het aanbod. Het op peil houden van dit sociaal kapitaal is niet alleen voor de vereniging zelf van belang ook voor de leefbaarheid en de kwaliteit van de omgeving is dit een belangrijke asset.

In ons land wordt door de overheid, zowel Rijk als gemeenten gezocht naar samenwerking met maatschappelijke instellingen en bedrijven om de uitdagingen, zoals de transitie naar duurzame energie, het tegengaan van eenzaamheid, ondersteunen van mensen met problematische schulden. Deze opgaven beperken zich niet tot de grenzen van een gemeente of regio het vraagt om een gezamenlijke aanpak. Daarom heeft Minister Ollongren in februari 2018 een akkoord gesloten om samen een aantal grote maatschappelijke opgaven aan te pakken: <https://bit.ly/2o5KMf2>. Sport en cultuur kan daarin waarde creëren.

Verschillende beleidsinstrumenten van het Rijk benutten de waarde van sport en cultuur als middel of instrument in doelen buiten het sport en/of cultuur domein: de preventienota, initiatieven als: "Alles is gezondheid" richten zich ook op mentale en fysieke veerkracht door sport en cultuur. Curriculum.nu bij OCW integreert creatieve en sportieve ontwikkeling als aandachtspunt en de maatschappelijke dienstplicht die in 2018 opnieuw op de agenda staat kan ook invulling krijgen met ondersteuning van de sport- en cultuursector. Via een landelijke impulsregeling worden lokaal combinatiefunctionarissen (buurtsportcoaches en cultuurcoaches) ingezet op de maatschappelijke waarde van sport en cultuur, om enkele illustraties te noemen. Sport en cultuur als middel past naadloos bij de ingrediënten voor het interbestuurlijk programma (IBP) waarmee de overheid komende vier jaar op verschillende thema's het verschil wil maken (IPB, 2018). Het kabinet trekt per 2017 structureel 100 miljoen extra uit voor kinderen die opgroeien met armoede. Dit beleid wordt grotendeels door gemeenten vorm gegeven. Het jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, Stichting Jarige Job en Nationaal Fonds Kinderhulp willen via een intensieve samenwerking met elkaar en met gemeenten zorgen dat alle kinderen kunnen meedoen. Het jeugdsportfonds en het jeugdculuurfonds zijn sterk verbonden en opereren recent landelijk vanuit een organisatie. Dit blijkt in grote getale navolging te krijgen in het land waar inmiddels de meeste lokale fondsen intensief samenwerken.

Gemeenten

Gemeenten ondersteunen burgers en hun organisaties naar vermogen met een basisvoorzieningenniveau, inclusief beheer en activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn. Zij subsidiëren of financieren interventies voor groepen die minder meedoen. De betrokkenheid van de bevolking laat zien dat de werelden van sport en cultuur diverse overeenkomsten kent. In de verdeling van die betrokkenheid over categorieën van de bevolking domineren de gelijkenissen de verschillen: betrokkenheid bij sport en betrokkenheid bij cultuur treft men deels binnen dezelfde bevolkingscategorieën (SCP, 2016, p.70). Sport en cultuur zijn beide van groot belang voor ontmoeting en ontwikkeling van mensen, een leven lang.

Meer nog dan in het Rijksbeleid spelen culturele en sportieve activiteiten een rol in het gemeentelijk beleid. Daarbij is met de decentralisaties in het sociale domein een belangrijke rol en verantwoordelijkheid bij gemeenten belegd. [In dit artikel van Marian ter Haar \(KCSport\) en Marja Valkestijn \(NJI\) meer over de doelen van de transformatie vanuit Sport- en het jeugdbeleid geredeneerd.](#)

Doelstellingen en regie op de uitvoering is van het Rijk naar de gemeenten verlegd. Dit heeft ook de betrokkenheid en samenwerking van sport en cultuur in de lokale gemeenschap gestimuleerd.

Een van de doelen is dat kinderen en jongeren zoveel mogelijk meedoen en gezond en veilig opgroeien in hun eigen omgeving met steun van hun ouders en hun sociale netwerken. Dit stimuleert aanbieders van sport en cultuur samen met zorg en welzijn samenwerking te zoeken. Buurtsport- en cultuurcoaches zijn hierin sleutelfiguren. Preventie en uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden (eigen kracht) van jeugdigen en hun ouders, met inzet van hun sociale netwerk. Dit voorbeeld geldt voor kinderen maar ook bijvoorbeeld ouderen en mensen met een participatie-achterstand hebben baat bij ontmoeting, een sociaal netwerk en activiteiten in de leefomgeving. In het armoedebeleid is deelname aan sport en cultuur door de jeugd een speerpunt.

Sporten, muziekles, of naar een voorstelling gaan lijkt zo gewoon, maar niet iedereen heeft het geld hiervoor. Een op de acht kinderen groeit op in armoede. Dit is niet goed voor hun ontwikkeling en heeft gevolgen voor de participatie en binding met de samenleving. Preventie van armoede zou hand in hand moeten gaan met ontwikkelingsmogelijkheden in de vrije tijd die laagdrempelig zijn. Iets doen waar je plezier aan beleeft samen met andere kinderen is een goede start om te leren denken over wat je leuk vindt en waarom, het zegt iets over wie je zelf bent en wat je belangrijk vindt. Jongeren raken verbonden en gehecht aan de *community* waaraan ze via het spel of de creatieve activiteit verbonden zijn. Dit is vaak de opmaat naar actieve participatie en het leren hoe je zelf kunt bijdragen in de organisatie van activiteiten. Dit is voor henzelf en de sport- en cultuuraanbieder een win-situatie dat er voor zorgt dat de samenleving een stukje inclusiever wordt. Door jongeren, scholen en verenigingen te verbinden in een netwerk dat lokaal goede vrijetijdsbesteding realiseert, krijgen alle kinderen de kans zichzelf te ontdekken en met anderen van waarde te zijn voor elkaar.

Omdat de wereld van kunst, cultuur en sport zoveel raakvlakken hebben is een stuurgroep Sport en Cultuur in het leven geroepen om de samenwerking tussen beide sectoren wat te stimuleren. Het gaat de stuurgroep niet om de samenwerking *an sich* maar eerder om de kennis en ervaring op verschillende thema's waar beide sectoren mee te maken hebben. Het leren van elkaar en elkaar versterken is het idee bij de volgende thema's:

1. Ouderenparticipatie en het bestrijden van eenzaamheid, door sport en cultuur als *trigger* tot ontmoeting te benutten en zo eenzaamheid bespreekbaar te maken en stappen te zetten dit te voorkomen of aan te pakken.
2. Meedoen door sport en cultuur, hoe versterk je de competenties en talenten van mensen met een afstand tot de samenleving, hoe vergroot je de kansen van mensen, met sociaal economische achterstand door hen te verleiden met sport en cultuur om mee te doen? Dit geldt bijvoorbeeld ook voor jongeren die bijvoorbeeld omdat zij gehinderd worden door een handicap of gedragsprobleem. Hoe kan je sport en culturele activiteiten gebruiken om jongeren te verleiden actiever mee te doen en weer naar school te gaan?
3. Samenhang in de wijk, werken aan een inclusieve samenleving door sportieve of creatieve activiteiten samen te organiseren of aan deel te nemen.
Netwerkontwikkeling en gemeenschappelijkheid ontwikkeling mogelijk maken door gedeelde ervaringen met sport en cultuur. Deze ervaringen met praktijken zowel in stedelijke als rurale gebieden ophalen, expliciteren en beschrijven. Sport en cultuur vinden elkaar zeker als middel in de opgaven die er zijn in het sociaal domein, ze worden aangemoedigd door verschillende beleidsinitiatieven.

Verenigingen en andere laagdrempelige aanbieders in de leefomgeving zijn natuurlijke 'spinnen in het web' waar mensen met verschillende achtergronden elkaar treffen en dat leidt geregeld tot nieuwe functies en taken. Een accommodatie werkt daarin als een magneet, net als regionale en lokale evenementen die voor veel bewoners letterlijk het podium van het dorp is. Cultuurverenigingen en sportverenigingen werken in krimpregio's geregeld samen en tonen zich gevoelig voor de doelen van de gemeenten (Zit er Muziek in de dorpsvereniging? ter Haar, 2016).

Sport en cultuur: fundamentele publieksgerichte waardecreatie

Elk kind heeft het recht op vrije tijd en ontspanning. Tijd waarin het kind kan spelen of deelnemen aan culturele, artistieke of recreatieve activiteiten. Het klinkt vanzelfsprekend, maar zoals gezegd, dat is het lang niet voor alle kinderen. Denk aan kinderen in armoede of kinderen met een beperking. Daarom heeft Nederland ook het VN verdrag waarin de rechten van het kind staan geratificeerd. Artikel van 5 van dat verdrag gaat over Spel en daarin staan deze regels opgenomen. Ondanks dat wordt sport en cultuur worden te vaak als een extraatje gezien. Inmiddels weten we dat waardevolle vrijetijdsbesteding een preventieve, beschermende waarde heeft. Het komt in elk geval tegemoet aan acht van de tien beschermende factoren. Dit gaat over de sociale binding die het biedt, de kansen voor het ervaren van betrokkenheid, erkenning vinden voor positief gedrag, steun van volwassenen, op een fijne manier met je tijd bezig zijn, leren, positieve identiteit ervaren en je brein

ontwikkelen. Beschermende factoren bieden tegenwicht aan risico's waaraan jeugdigen worden blootgesteld, zeker kinderen die geconfronteerd worden met achterstanden in ontwikkeling en armoede. Lees hier meer: [Top-tien-positieve-ontwikkeling-jeugd](#)

Daarom is goede vrijetijdsbesteding van enorme maatschappelijke betekenis. De aanwezigheid van beschermende factoren kan de negatieve werking van risicofactoren beperken maar niet per definitie compenseren.

Inmiddels weten we meer over afzonderlijke beschermende factoren. We weten dat bewegen en muziek het rekenen en de taalontwikkeling ondersteunen (Hartman, E. (et al) (2015)). Dat geldt overigens niet alleen voor kinderen. Erik Scherder heeft laten zien dat bewegen en kunst beoefenen positieve effecten heeft op het brein voor jongeren en ouderen (Scherder, E. (2017)).

Sport en cultuur worden geregeld gereduceerd tot zorg interventies waar men vooral kijkt naar jeugd waarmee wat aan de hand is. Terwijl Nederland vergeleken met andere landen in het jeugdbeleid weinig middelen uittrekt voor de kinderen die gewoon 'meekomen', die zich extra kunnen ontwikkelen door sport en cultuur. Daarmee blijft in Nederland het informele leren in sport en cultuur onderbelicht. We zijn daarmee een uitzondering in Europa. De EU en de Raad van Europa zetten met het jeugdbeleid exclusief in op niet-formeel leren in de vrijetijdsbesteding. Een doorkijkje in de [UK](#).

De stuurgroep: een platform voor het versterken van Sport en Cultuur

Sport en cultuur hebben vergelijkbare uitdagingen. Het idee is dat zij van elkaar kunnen leren en elkaar mogelijk kunnen versterken. Bovendien vissen ze in dezelfde vijver, wat een goed motief is om krachten te bundelen en elkaar te inspireren. Het is goed voor te stellen dat samenwerking de gewenste ontwikkelingen kan versnellen. Om de samenwerking te bevorderen is in 2014 de stuurgroep Sport en Cultuur gevormd². In dit white paper een zeer beknopte weergave van hun ambitie.

Doelstelling

Samenwerking tussen de domeinen sport en cultuur is van waarde voor de leefomgeving in steden en dorpen, voor een veerkrachtige en actieve leefstijl van mensen. Het deelnemen aan sport en cultuur heeft economische- en sociale betekenis vanwege de bijdrage aan veerkracht, gezondheid en productiviteit. Daarnaast zijn sport en cultuur krachtige impulsen van talentontwikkeling en leren zowel in het topsegment als in de volle breedte, het hele leven lang.

De stuurgroep wil de waardecreatie bevorderen door:

² Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF), Kenniscentrum Sport, Fonds Cultuur Participatie, Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, Jeugdfonds Sport en Cultuur, Verenigde Sport Gemeenten of het Vereniging sport en gemeenten?, Verenigde Nederlandse Gemeenten,

- de samenhang tussen sport en cultuur te agenderen en lokaal inspiratie te bieden tot meer integrale gebiedsgerichte benaderingen door het organiseren van studiedagen en het geven van workshops;
- het verzamelen en ontsluiten relevante praktijkvoorbeelden, en onderzoek en dit beschrijven en delen met belangstellenden via nieuwsbrieven en websites;
- integraal te kijken naar sport en cultuurbeleid.

De stuurgroep sluit aan bij minister Ollongren die met 12 programma's rondom lastige publieke kwesties kansen wil stimuleren door samenhangend beleid door de gezamenlijke beleidsdomeinen.

De samenwerking is actief op zoek naar initiatieven in sport en cultuur die hierop aansluiten die kansen bieden voor ouderen participatie – met de focus op het doorbreken van eenzaamheid door het bieden van ontmoeting, netwerk en activiteiten. Kansen voor (arbeids)participatie voor minder zelfredzame jongeren.

De inzet is rondom de participatie van deze specifieke doelgroepen kennis te verzamelen, ontsluiten en delen over praktijken die de waarde van sport en cultuur in het sociale domein met juist deze groepen illustreren. De ambitie is het leren en de ontwikkeling van eenzame ouderen en jongeren die uitvallen omdat ze zich niet zelf kunnen redden mogelijk te maken. Waardoor zij meer verbinding met anderen ervaren en in de ontmoeting en door inspirerende activiteiten werken aan zelfkennis, zelfvertrouwen en vaardigheden die hen stimuleren tot meedoen.

Door sport en cultuur te verbinden aan lokale opgaven in het sociaal domein. Dat geldt bijvoorbeeld voor die regio's waar mensen wegtrekken en voorzieningen verdwijnen en de organisatie van activiteiten op de schouders van een kleiner wordende groep komt te liggen. Samenwerken en elkaar helpen over de grenzen van organisaties heen is voor sport en cultuur geregeld het antwoord gebleken.

De stuurgroep wil groepen die drempels bij sport en bij cultuur ervaren verleiden tot deelname en met vereende kracht aan inclusie werken. Ook migranten, mensen met een beperking, ouderen, mensen met schulden of een gering inkomen, moeten deel kunnen nemen aan activiteiten. De samenwerking tussen beide domeinen levert rendement door het leren van elkaars ervaringen en oplossingen, het brengt extra's omdat we elkaar verrassen en uit vaste structuren halen.

Wat heeft dit gebracht?

In de achterliggende jaren heeft onderzoek (1), bewustwording en beïnvloeding ons verder gebracht(2). Er is gewerkt aan een gedeelde *Body of Knowledge* (3). Een impressie.

1. Onderzoek om:

Beter te begrijpen wat er speelt en **welke bijdrage verenigingen aan leefbaarheid bieden** in:

- krimpgebieden, Achterhoek, Limburg, Twente
- met de inzet van dorpsgesprekken
- de waarde van samenwerking en leren van elkaar

Het onderzoek is gedeeld via het tijdschrift voor Vrijtijdskunde, AOS, in verschillende workshops in het hele land. Het Europees sociologen netwerk heeft tijdens haar conferentie in Athene kennisgenomen van de inzichten door workshops, een presentatie en een abstract in het boek van de conferentie. De nieuwsbrief Sport en Cultuur heeft aandacht besteed aan de resultaten. Dorpsgesprekken in de Achterhoek, hebben geleid tot grotere samenwerking tussen verenigingen in de dorpen en de omliggende gemeenten. Deze ontwikkeling is verwoord in het Boekmancahier (Ter Haar, M. 2017; p.40-44).

Wat passend besturen in cultuurverenigingen, sportverenigingen en scouting is en hoe dat gedeeld kan worden.

Verenigingen vinden manieren om het uitvoerende vrijwilligerswerk flexibel te maken. Bestuursfuncties in verenigingen zijn echter vaak wel traditioneel georganiseerd, zeker vanuit het perspectief van vrijwilligerswerk. Dat vraagt veel tijd en energie van bestuursleden. Vanuit de sectoren sport, cultuur en scouting kwam daarom de vraag naar boven of er verenigingsbestuurders zijn die een oplossing hebben gevonden op de vraag hoe besturen passend gemaakt kan worden voor de huidige tijd.

De kennis uit het onderzoek is verspreid via AOS, in een rapport beschreven en via veel workshops en bijeenkomsten in het land verder verspreid.

2. Bewustwording en beïnvloeding door workshops en studiedagen

Ophalen, beschrijven en vertellen over goede voorbeelden en initiatieven. Zowel in de regio als in de steden, in de vorm van good practices en inspirerend beleid, verzameld in een **Kennisdossier Sport & Cultuur** met links naar publicaties, verslagen van bijeenkomsten, filmpjes en praktijkvoorbeelden.

Symphonica in Sporto. Website van het sport- en cultuurproject in de Brabantse dorpen Vierlingsbeek en Groeningen een initiatief dat geholpen heeft de samenwerking een zetje te geven.

De organisaties hebben jaarlijks een viertal bijeenkomsten georganiseerd waarop kennis werd gepresenteerd en gedeeld. Kennis uit onderzoek, praktijk en beleid. Meestal is aansluiting gezocht bij bestaande evenementen op het gebied van sport en cultuur.

In de stuurgroep worden ook mogelijkheden en ervaringen uitgewisseld, werd samen opgetrokken en geleerd van elkaars praktijken. Samenwerken in de praktijk, uitwisselen van professionals van de instituten is daarbij ook ingezet. De stuurgroep werkte bijvoorbeeld samen met de stad Rotterdam om samen met andere gemeente kennis uit te wisselen.

Gemeenten ontdekken ook de kracht van samenwerking om elkaar te versterken als aanbieder van activiteiten. De gemeente Rotterdam nodigde daarom de koploper-gemeenten uit samen te komen. Drie kwesties waren voer voor het gesprek: De eerste: hoe kan een integrale aanpak die in de praktijk ontstaat bestuurlijk en ambtelijk worden gefaciliteerd? Het zou mooi zijn wanneer je kunt kijken vanuit de ontwikkeling van het kind of het meedoen van volwassenen in plaats de gemeentelijke beleidskaders. En als beleidsmedewerkers zo nu en dan los zou kunnen komen van prestaties. Het is moeilijk en tijdrovend om de handen op elkaar te krijgen voor interdisciplinaire innovaties. Het bij elkaar komen van domeinen zou

meer gefaciliteerd moeten worden. Daarnaast zou het mooi zijn als er budgetten zouden zijn voor interdisciplinaire projecten. Tweede thema was:

Wat is de rol van Sportaanbieders en cultuurinstellingen in de maatschappelijke opgave in de wijken? Wat zijn daarvoor randvoorwaarden? Wat moeten partijen wel en niet (samen) doen? En wat kunnen ze van elkaar leren? Rotterdam Sportsupport illustreerde het antwoord met hoe zij zich inzet voor vitale sportverenigingen. Programma's als de Schoolsportvereniging, Challenge010, Sportplus en Bewegen naar Werk zorgen niet alleen voor meer bewegende Rotterdammers, maar leveren ook een positieve bijdrage aan sociale vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid, welzijn, integratie en veiligheid. Sportsupport gaat voor een stad waar iedereen sportief en maatschappelijk kan meedoen Samen met tientallen partnerorganisaties (zowel commercieel als non-profit) ontwikkelt en verbindt zij programma's om Rotterdammers sportief en maatschappelijk in beweging te krijgen. Sterke sportverenigingen zijn een onmisbare schakel om dit te realiseren. Laatste kwestie: Wat is de rol van een high performance organisatie (topsport/topcultuur) in de stad? Waar is zo'n organisatie onderdeel van? Welk knooppunt en welk netwerk? Een topcultuur/sportorganisatie kan inspelen op 'trots' voor je stad. Je moet je dan als organisatie afvragen: waar ben ik nu niet mee verbonden waar ik wel verbonden mee zou willen zijn? Het verbinden met anderen, verandert ook je eigen organisatie. Je moet durven loslaten en werkelijk interesse tonen. Het verbinden is niet statisch het verandert steeds

Steun uit onverwachte hoek

Sinds 2017 gaan steeds meer lokale Rabobanken van start met een nieuwe vorm van sponsoring. Waarbij de RABO er voor gekozen heeft lokale verenigingen te versterken. Hiervoor is door het LKCA en NOC*NSF in samenwerking met regionale ondersteuners en de lokale bank zelf, een lijst van verenigingen opgesteld die worden uitgenodigd voor een inspiratieavond. Deze inspiratieavond brengt lokale verenigingen en stichtingen (zowel sport als cultuur) samen voor uitwisseling van ideeën en goede voorbeelden. Verenigingen worden geïnspireerd om hun maatschappelijke impact te vergroten, samen te werken en te kijken hoe andere verenigingen met vergelijkbare uitdagingen omgaan. Alleen aanwezigheid op de inspiratieavond is al een aanrader!

Naar aanleiding van de inspiratieavond worden verenigingen en stichtingen uitgenodigd om een pitch in te dienen. Deze pitch kan een A4'tje zijn, een filmpje of een bondig projectplan, waarin wordt toegelicht op welke manier de Rabobank door middel van procesbegeleiding ondersteuning kan bieden aan de vereniging.

Kennisontwikkeling over deze samenwerking heeft lokaal een steun in de rug gegeven.

IOC stelde ook lokale initiatieven op het gebied van sport en cultuur in de gelegenheid met de samenwerking te experimenteren en daarvan te leren. Het idee was ervan te leren en de ervaringen te verspreiden. Over deze drie pilots kun je lezen op NOC*NSF site:

<https://sport.nl/voorclubs/samenwerking/sport-en-cultuur>

Verzamelen en verspreiden van de opgedane ervaringen en kennis via nieuwsbrieven, via workshops, via netwerken en nieuwe media, tijdschriften en uitgaven staat centraal in het

werk van de betrokkenen bij de stuurgroep. Een ervan verdient bijzondere aandacht omdat het een goed beeld geeft van wat de stand van de kunst is.

Boekman Cahier 112 over Kunst en Sport

In deze speciale Boekman uitgave die in samenwerking met de stuurgroep tot stand kwam een bloemlezing van praktijken en beleid in Nederland en in Europees perspectief. De beide domeinen raken elkaar steeds meer. Door de ontwikkeling van kinderen, de samenhang in de wijk of actieve leefstijl en zingeving als leidraad te nemen, wordt samenwerking eenvoudiger. Bovendien levert het verrassende oplossingen op. Bij die samenwerking moet de beoefenaar centraal staan. Meewerkende auteurs aan dit nummer waren: Hugo van der Poel, Kim van der Meulen, Maike Kooijmans, Lisa Lin, Nico de Vos, Marian ter Haar, Claudia Marinelli, Anita Vlasveld, Lucas Meijs, Frans- Joseph Simons, René Clarijs, Ronneke van der Genugten, Bernard Hulsman en Anna Elffers. Interviews met: Johan Wakkie, Marije Deutekom-Baart de la Faille, Erik Scherder, Hermineke van Bockxmeer, Henk Oosterling, Nina Schmid en Meindert Talma.

3. Het bouwen aan een gedeelde body of knowledge

Hoewel onderzoekers hebben erkend dat componenten van sport en cultuur in programma's in organisaties waarde creëert of de begeleiders cruciaal zijn voor ontwikkelingsprocessen, ontbreekt hiervoor het noodzakelijke onderzoek en het bewijs. Daarmee moeten we vaststellen dat de kennisontwikkeling over sport en cultuur en de bijdrage die zij kunnen leveren nog in de kinderschoenen staan. Bovendien moet worden opgemerkt dat een overgrote meerderheid van het bestaande onderzoek is gebaseerd op steekproeven van blanke jongeren uit middenklasse milieus, vaak omdat achtergestelde jongeren in het algemeen en kansarme meisjes in het bijzonder simpelweg niet deelnemen aan georganiseerde sport en cultuur.

Het is belangrijk meer te begrijpen van de waarde van sport en cultuur, in de regio en in de grote steden. De agendasetting van de stuurgroep en de activiteiten die zij stimuleerde geven stof tot denken. Er is nog weinig bekend over de werkzame elementen van de samenwerking tussen sport en cultuur in de verschillende projecten. Actieonderzoek of het bestuderen van cases kan daarbij helpen evenals gesprekken op de plekken waar de samenwerking gestalte krijgt. Zoals dat gebeurde naar aanleiding van het onderzoek naar passend besturen in sport, cultuur en bij scouting.

Effectieve Interventies

Er zijn interventies beschreven, maar we weten onvoldoende van de waarde van deze interventies in hun verschillende contexten, hoewel we weten dat een veilige en vertrouwde omgeving cruciaal is. Verenigingen en andere organisatievormen zijn onvoldoende kwalitatief onderzocht, wel weten we dat verenigingen in aantal afnemen en dat nieuwe vormen ontstaan. Ook hebben we weinig houvast met betrekking tot de begeleiding van dergelijke interventies: zowel in sport als bij cultuur wordt er weinig expliciet, systematisch en methodisch ingezet op competentieontwikkeling en leren. Daar valt nog een wereld te ontdekken.